

การสถาปนาอาณาจักรแอนทีโกนิดในยุคเฮเลนนิสติก

ฉัตรพิงศ์ มีทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

pices01aphrodite@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การสถาปนาอาณาจักรแอนทีโกนิดในยุคเฮเลนนิสติก มีวัตถุประสงค์ในการอธิบายจุดเริ่มต้นของการสร้างของอาณาจักรแอนทีโกนิดที่เกิดขึ้นในกรีกแผ่นดินใหญ่ ผลของการศึกษาพบว่าภายหลังจากที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์ลง พระองค์ทรงตั้งจักรวรรดิมาซิโดเนียอันยิ่งใหญ่ไว้จนในที่สุดนำมาสู่การแบ่งแย่งอำนาจของเหล่าขุนศึกที่ตามพระองค์ไปทำสงคราม อาณาจักรมาซิโดเนียซึ่งมีศูนย์กลางที่กรีกดินแดนใหญ่ในเวลานั้นได้เกิดปัญหานานัปการ โดยเฉพาะความไม่มีเสถียรภาพของราชวงศ์และความขัดแย้งภายใน ความอ่อนแอของอาณาจักรมาซิโดเนียทำให้ในที่สุดนายพลแอนโทอคุสซึ่งเป็นขุนศึกติดตามสามารถรวบรวมอาณาจักรมาซิโดเนียได้เป็นปึกแผ่นและสืบทอดความชอบธรรมในการปกครอง ทั้งยังเปลี่ยนชื่อราชวงศ์มาเป็นนามของตนแทน แต่อย่างไรก็ดี สถานภาพในการก่อตั้งอาณาจักรแอนทีโกนิดในช่วงเวลาแรกก็ประสบปัญหาเป็นอย่างมากจากการรุกรานของดินแดนรอบข้าง โดยเฉพาะจากบรรดาเหล่าขุนศึกของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ที่ต้องการยึดมาซิโดเนียไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรตนจนนำไปสู่การทำสงครามขึ้นในเวลาต่อมาอีกร้อยปี

คำสำคัญ : แอนทีโกนิด เฮเลนนิสติก แอนทีโกนุส มาซิโดเนีย

The Establishment of the Antigonid Kingdom in the Hellenistic Era.

Dhitiphong Meethong

Nakhon Pathom Rajabhat University
pices01aphrodite@gmail.com

Abstract

The article “The Establishment of the Antigonid Kingdom in the Hellenistic Era” has a purpose to explain the beginning of the creation of the Antigonid kingdom that took place in mainland Greece. The results of the study showed that after Alexander's death, he left the mighty Macedonian empire, which eventually led to the division of power among the warlords who followed him into war. The Macedonian empire, centered on mainland Greece at this time, faced various problems, especially from the royal instability and internal strife. The weakness of the Macedonian empire allowed the general Antiochus, follower of Alexander, to finally unite the Macedonian empire and inherited the legitimacy of rule. He also changed the royal family's name to his own name instead. However the status of the establishment of the Antigonid kingdom in the early days was greatly troubled by the invasion of the surrounding territories especially from the warlords of Alexander who wanted to hold Macedonia as part of their empire, leading to a war in the next hundred years.

Keywords: Antigoni, Hellenistic, Antigonus, Macedonia

บทนำ

ประวัติศาสตร์กรีกสมัยเฮลเลนนิคสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the Great 356-323 ปีก่อนคริสตกาล) พระองค์ทรงเป็นผู้นำยุคสมัยเฮลเลนนิค (Hellenistic) มาสู่กรีกและอาณาบริเวณรอบข้างของจักรวรรดิมาซิโดเนียอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ยุคเฮลเลนนิคแตกต่างกับยุคเฮลเลนิก (Hellenic) ก่อนรัชสมัยพระองค์อย่างมาก โดยอาณาจักรในระบบเฮลเลนนิคได้รับอิทธิพลและการครอบงำตลอดจนการผสมผสานระหว่างอารยธรรมใหญ่ของโลกทั้งกรีก เปอร์เซีย รวมทั้งอียิปต์ กล่าวได้ว่าพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ทำให้วัฒนธรรมกรีกเกิดการหลั่งไหลหมุนเวียนเข้ากับอารยธรรมรอบนอกจนเข้าสู่ระบบกระแสธารโลกาภิวัตน์ในสมัยนั้น การทำสงครามเพื่อแผ่ขยายอาณาเขตกลายเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมกรีกเกิดการปะทะสังสรรค์กับโลกตะวันออกเป็นครั้งแรก รวมทั้งเป็นการหลอมรวมทางกระแสวัฒนธรรมหลักทั้งสามแห่งของโลก ขณะเดียวกันจักรวรรดิมาซิโดเนียยังได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมท้องถิ่นจนเกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมโลกโบราณซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในยุโรป

จุดกำเนิดสถานภาพอำนาจของขุนศึกในยุคเฮลเลนนิค

หลังจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์ได้ไม่นานเหล่าขุนศึกที่ร่วมทัพออกศึกพร้อมกับพระองค์ต่างมีอำนาจในอาณาจักรมาซิโดเนีย ขุนศึกเหล่านี้ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่ในอาณาจักรมาซิโดเนียของพระองค์แทบทุกคน แต่ละคนต่างอ้างสิทธิ์ความชอบธรรมรวมทั้งอำนาจว่ามีที่จะปกครองอาณาจักรที่กว้างใหญ่ของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ Errington [1] กล่าวได้ว่าเวลาที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์เป็นการเปิดช่องว่างทางการเมืองให้กับเหล่าขุนศึกพระองค์สร้างอำนาจกับตนเอง การแตกแยกระหว่างขุนศึกทำให้อำนาจส่วนกลางที่เคยมีมาลดน้อยลง ศูนย์กลางอำนาจในราชสำนักมาซิโดเนียที่ว่างลงเปิดโอกาสให้ขุนนางชั้นสูงผู้หนึ่งในราชสำนักมาซิโดเนียคือเพอร์ดิคัส (Perdiccas) ก้าวมามีอำนาจ เขาปรารถนาจะสืบทอดอาณาจักรมาซิโดเนียต่อจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์อย่างมาก แต่ภระนั้นขุนศึกอีกหลายคนต่างไม่ยอมรับอำนาจส่วนกลางของเขา

แท้จริงแล้วผู้สืบทอดราชบัลลังก์มาซิโดเนียต่อจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์คือมกุฎราชกุมารฟิลิป อาร์ริเดียส (Philip Arrhidaeus) ซึ่งมีพระศักดิ์เป็นพระญาติร่วมสายโลหิตกับพระเจ้าอเล็กซานเดอร์รวมทั้งพระองค์มีเชื้อสายมาซิโดเนียอย่างแท้จริง แต่ภระนั้นเหล่าขุนนางส่วนมากต่างปฏิเสธราชบัลลังก์ให้กับพระองค์ ที่สภาประชุมขุนนางแห่งมาซิโดเนียมีการเสนอให้ผู้สืบทอดราชบัลลังก์องค์หนึ่งอันเกิดจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์กับพระชายาโรซาน (Roxane) ชื่อสายเอเชีย ขณะที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์ พระนางทรงมีพระครรภ์อ่อนอยู่และเมื่อพระนางมีพระประสูติการเป็นพระโอรสในเดือนสิงหาคม 323 ปีก่อนคริสตกาล จึงเป็นไปตามแผนการที่เหล่าขุนนางในมาซิโดเนียได้วางไว้ พระราชโอรสองค์ใหม่ทรงพระนามว่าอเล็กซานเดอร์ที่ 4 และทรงเป็นโอรสองค์แรกในยุโรปที่มีเชื้อสายทั้งยุโรปและเอเชีย Waterfield [2]

ในเวลานี้ราชสำนักมาซิโดเนียแบ่งออกเป็นสองฝ่ายระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนฟิลิปและกลุ่มที่สนับสนุนอเล็กซานเดอร์ที่ 4 เพื่อให้เกิดการประนีประนอมระหว่างขุนนางในราชสำนักที่ต่างก็สนับสนุนโอรสแต่ละองค์ จึงทูลเชิญยูวกษัตริย์ทั้งสององค์คือมกุฎราชกุมารฟิลิปและมกุฎราชกุมารอเล็กซานเดอร์ที่ 4 ดำรงตำแหน่งเป็นกษัตริย์ร่วมกันปกครองอาณาจักรพร้อมกับผู้สำเร็จราชการในมาซิโดเนียอีกสามคนซึ่งมีอำนาจการปกครองแผ่นดินร่วมกันคือเพอร์ดิคัสดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำฝ่ายบริหารในมาซิโดเนีย Shipley [3] คราเตรุส (Craterus) ดำรงตำแหน่งเจ้ากระทรวงการคลัง และแอนติเพเทอร์ (Antipater) เป็นรองผู้สำเร็จราชการในมาซิโดเนียและกรีก (แท้จริงแล้วผู้มีอำนาจสูงสุดในราชสำนักคือเพอร์ดิคัสและแอนติเพเทอร์) การแบ่งแยกอำนาจจึงเป็นการถ่วงดุลระหว่างกันและกัน รวมทั้งป้องกันมิให้ผู้สำเร็จราชการคนใดถืออำนาจอย่างเด็ดขาดซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพของกษัตริย์ได้

อย่างไรก็ดี การแบ่งแยกอำนาจของผู้สำเร็จราชการกลายเป็นจุดเริ่มต้นของรอยร้าวในอาณาจักรมาซิโดเนีย เนื่องจากต่างฝ่ายต้องการชิงอำนาจสูงสุดไว้แต่เพียงผู้เดียว ทำให้ต่อมาต่างฝ่ายพยายามดึงกลุ่มข้าราชการเข้าหาฝ่ายตนเพื่อสร้างฐานอำนาจในราชสำนักรวมทั้งเพิ่มอิทธิพลของจนในราชสำนัก วิธีการหนึ่งที่สำคัญคือการดึงข้าหลวงมณฑลหรือซาแตรพ (Satrap) ให้อยู่ใต้อำนาจของตน เนื่องจากข้าหลวงมณฑลมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปกครองในเขตพื้นที่ที่ปกครอง Grainger [4] โดยซาแตรพเป็นหน่วยโครงสร้างราชการบริหารภายในที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชสำนักส่วนกลางให้ปกครองท้องที่ต่างๆ ในอาณาจักรมาซิโดเนีย และด้วยเหตุนี้บางท้องถิ่นข้าหลวงมณฑลอาจเป็นผู้กุมอำนาจในท้องถิ่นตนและท้าทายอำนาจส่วนกลางจากราชสำนักเช่นเดียวกัน

นอกจากสถานภาพอาณาจักรมาซิโดเนียอ่อนแอเนื่องจากขาดภาวะผู้นำที่ชัดเจนแล้ว ปัญหาสำคัญอีกประการคืออาณาจักรมาซิโดเนียมีความใหญ่โตมากเกินไป โดยหลังจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์บรรดาเจ้าผู้ปกครองท้องถิ่นหลายแห่งได้ก่อกบฏเพื่อเป็นเอกราช เจ้าผู้ปกครองหลายแห่งไม่ยอมรับอำนาจส่วนกลางในราชสำนักซึ่งปัญหาสำคัญที่ทำให้เจ้าพื้นเมืองไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของมาซิโดเนียเนื่องจากข้าราชการที่ถูกส่งไปปกครองหรือข้าหลวงมณฑลขาดความเข้าใจถึงสภาพบริบทแวดล้อมที่ปกครอง ข้าหลวงมณฑลหลายคนไม่ยอมปรับตัวเข้ากับพื้นที่ท้องถิ่นทำให้เกิดปัญหากับชาว

พื้นเมืองบอยครั่ง Waterfield [2] นอกจากจากผู้สำเร็จราชการในมาซิโดเนียทั้งสามคนที่กุมอำนาจสูงสุดในอาณาจักรแล้ว ยังมีเหล่าข้าหลวงมณฑลจำนวนหนึ่งที่ตั้งตนเป็นขุนศึกและมีอำนาจทัดเทียมกับผู้สำเร็จราชการในมาซิโดเนีย โดยขุนศึกเหล่านี้ต่างกุมอำนาจทางการเมืองในแคว้นสำคัญของอาณาจักรมาซิโดเนีย ได้แก่ โลซิมาคัส (Lysimachus) ข้าหลวงมณฑลมีอำนาจในแคว้นทรซ (Thrace) ยูเมเนส (Eumenes) ข้าหลวงมณฑลคนสนิทของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ สถาปนาอาณาจักรปกครองในแคว้นแคปปาโดเซีย (Cappadocia) และแคว้นพาเฟลโกเนีย (Paphlagonia) แอนติโกนุส (Antigonus) ข้าหลวงมณฑลมีอำนาจปกครองในแคว้นไฟเรเชีย (Phrygia) ต่อมาเขาสถาปนาอาณาจักรแอนติโกนิดขึ้นและตั้งตนเป็นกษัตริย์ปกครอง Shipley [3]

นอกจากนี้ยังมีซีลิวคัส (Seleucus) ข้าหลวงมณฑลในแคว้นบาบิโลเนีย ต่อมาเขาสถาปนาอาณาจักรซีลิวซิดขึ้นโดยตั้งตนเป็นกษัตริย์ปกครองดินแดนบริเวณนี้ อาณาเขตของซีลิวคัสมีพื้นที่กว้างขวางมากที่สุดเมื่อเทียบกับอาณาจักรรอบข้าง โดยมีพรมแดนนับแต่ซีเรีย ทรุกี จรดถึงอัฟกานิสถาน ขณะเดียวกันทางฝั่งตะวันออกของอาณาจักรซีลิวซิดมีปัญหาเรื่องแนวชายแดนกับอาณาจักรแบคเทรีย (Bactria) หรืออัฟกานิสถานในปัจจุบัน อาณาจักรแบคเทรียมีชาวกรีกอาศัยตั้งแต่สมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ยกกองทัพมา ในปัจจุบันยังคงเห็นร่องรอยอารยธรรมกรีกในดินแดนแถบนี้ อาณาจักรแบคเทรียมีภูเขาสูงหลายลูกขวางกั้นไว้ทำให้แยกตัวเป็นเอกเทศกับอาณาจักรซีลิวซิด Shipley [3] นอกจากนี้ยังรวมถึงปัญหาแนวชายแดนกับอาณาจักรปาร์เธีย (Parthia) ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองในดินแดนแถบเอเชียเช่นกัน ปโตเลมี (Ptolemy) ข้าหลวงมณฑลที่สร้างอำนาจมั่นคงในอียิปต์ อาณาจักรปโตเลมีมีกองทัพเรือเข้มแข็งมาก ทว่าอำนาจทางกองทัพบกของอาณาจักรแทบไม่มีประสิทธิภาพหากเทียบกับสองอาณาจักรใหญ่คือแอนติโกนิดและซีลิวซิด อาณาจักรปโตเลมีสามารถรักษาอิทธิพลของตนในย่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียนรวมทั้งทะเลเอเจียนและมีอาณาเขตครอบคลุมไปถึงแคว้นลิเบีย ซีเรียทางตอนใต้ เกาะไซปรัส และทางภาคใต้ของคาบสมุทรอนาโตเลีย ขณะเดียวกันอาณาจักรปโตเลมีมีข้อได้เปรียบเรื่องระบบการคลังเนื่องจากอียิปต์มีทรัพยากรวัตถุดิบในประเทศเป็นจำนวนมาก Errington [1] กล่าวได้ว่าการที่อำนาจส่วนกลางในราชสำนักไม่เป็นเอกภาพเป็นการเปิดช่องว่างให้กับเหล่าข้าหลวงมณฑลมีอำนาจทางการเมืองและตั้งตนเป็นผู้นำอาณาจักร การแตกแยกของเหล่าขุนศึกยังส่งผลให้อาณาจักรมาซิโดเนียอ่อนแอลงตามลำดับ ขุนศึกทั้งหลายต่างอ้างความชอบธรรมปกครองแคว้นแคว้นของตน เหล่าขุนศึกเมื่อปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ต่างไม่ยอมรับอำนาจกันและกัน เหตุนี้การแตกแยกของอาณาจักรในโลกเฮลเลนิสติกจึงเป็นความขัดแย้งทางด้านสถานภาพอำนาจทำให้การศึกษาสงครามเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ต่างฝ่ายต่างพยายามแย่งชิงความเป็นใหญ่ในโลกแห่งเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งมีอาณาบริเวณเขตทั้งสามทวีปคือยุโรป เอเชีย และแอฟริกา Grainger [4]

การแข่งขันอำนาจในยุคเฮลเลนิสติก

ประเด็นสำคัญในระบบอาณาจักรยุคเฮลเลนิสติกคือสถานภาพอำนาจกษัตริย์ (kingship status) ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ผลของการเปลี่ยนแปลงด้านสถานภาพอำนาจกษัตริย์มาจากการปะทะสังสรรค์ของคลื่นวัฒนธรรมในเอเชียรวมทั้งแอฟริกาที่หลั่งไหลสู่ยุโรป การไหลบ่าของแนวคิดเทวคติเกิดขึ้นอย่างพร้อมกันทั้งในยุโรป เอเชีย รวมทั้งแอฟริกา อาณาจักรโบราณหลายแห่งในยุคเฮลเลนิสติกมีลักษณะร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกษัตริย์ในฐานะที่เป็นสิ่งสูงส่ง จะเห็นได้ว่าสถานภาพกษัตริย์ได้รับการยกย่องคฤเทพเจ้า พระองค์มีฐานะเป็นดั่งองค์สมมุติเทพ ทั้งนี้สืบเนื่องจากแนวคิดวัฒนธรรมพื้นฐานเกี่ยวกับระบบกษัตริย์ของอาณาจักรเปอร์เซียรวมทั้งอาณาจักรอียิปต์ที่มีต่ออาณาจักรมาซิโดเนีย Waterfield [2] ต่อมาแนวคิดเทวคติได้สร้างรากฐานแก่ประวัติศาสตร์ยุโรป โดยในเวลาต่อมาสถานภาพของเจ้าผู้ปกครองหรือกษัตริย์มีรูปลักษณะที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก แนวคิดเทวคติได้ไหลเวียนถึงสามทวีปและส่งอิทธิพลไปยังอาณาจักรซีลิวซิดในเอเชีย

อาณาจักรบิโตเลียในแอฟริกา รวมทั้งอาณาจักรแอนติโกนิเดในยุโรปซึ่งต่างถูกล้อมด้วยแนวความกษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราชไว้ทั้งสิ้น

ขณะเดียวกันระบบกลไกราชการแบบใหม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับหน่วยการเมืองที่ย้ายใหญ่โตและซับซ้อนมากขึ้น ขุนนางกรีกมาซิโดเนียจำนวนมากได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรต่างๆ โดยการชักชวนหรือการจ่ายค่าตอบแทนที่สูง ขุนนางกรีกเหล่านี้ได้นำวัฒนธรรมกรีกไปเผยแพร่ในราชสำนักต่างๆ ทำให้ราชสำนักแต่ละพื้นที่ทั้งในแอฟริการวมเอเชียต่างได้รับอิทธิพลกรีกซึ่งเป็นวัฒนธรรมชั้นสูง ขณะที่วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกลดสถานภาพรองลงมา ในราชสำนักของอาณาจักรซีลิซิด และบิโตเลียยังมีการใช้ภาษากรีก ปฏิทิน รวมทั้งกฎหมายที่นำเข้ามาจากกรีกด้วยเช่นกัน โดยสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นเอกภาพของโลกเมดิเตอร์เรเนียนเอาไว้ Grainger [4] ขณะเดียวกันขุนนางกรีกยังได้แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับเอเชียและอียิปต์เช่นกัน โดยเฉพาะองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ พื้นที่หลายส่วนของอาณาจักรมาซิโดเนียในยุคเฮลเลนนิสติกยังคงเต็มไปด้วยความวุ่นวายทางการเมืองจนกลายเป็นสงครามระหว่างอาณาจักรอยู่บ่อยครั้ง ในเวลานี้อำนาจของเพอติคคัสมีอิทธิพลสูงมากในราชสำนักมาซิโดเนีย Shipley [3] แต่ขณะเดียวกันเขาก็ถูกท้าทายอำนาจจากบรรดาเหล่าขุนศึกนอกอาณาจักรรวมทั้งขุนศึกเหล่านี้ต่างปฏิเสธความเป็นผู้นำของเพอติคคัสแทบทุกคน หลายคนมองเขาเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการบริหารราชการแผ่นดินของยุคกษัตริย์ทั้งสองในเมืองหลวง ดังนั้นกษัตริย์ทั้งสองจึงมีสถานภาพไม่ต่างอะไรจากหุ่นเชิดในอำนาจของเพอติคคัส

ใน 321 ปีก่อนคริสตกาล เพอติคคัสถูกลอบสังหารส่งผลให้แอนติเพเตอร์กลายเป็นผู้สำเร็จราชการที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในราชสำนัก เขาอาศัยกษัตริย์ทั้งสองพระองค์เป็นเครื่องมือสร้างอำนาจความชอบธรรมแก่ตนเองเช่นเดียวกับเพอติคคัส Errington [1] แอนติเพเตอร์เป็นผู้สำเร็จราชการจนสิ้นชีวิตลงใน 319 ปีก่อนคริสตกาล โดยก่อนที่เขาจะถึงแก่กรรมเขาได้แต่งตั้งบุตรชายคือ แคสแซนเดอร์ (Cassander) เป็นผู้สำเร็จราชการต่อจากเขา ช่วงเวลาเดียวกันราชสำนักมาซิโดเนียได้แต่งตั้งโพลิเพอร์ซอน (Polyperchon) เป็นผู้สำเร็จราชการร่วมกับแคสแซนเดอร์ในอาณาจักรมาซิโดเนียด้วย แคสแซนเดอร์มีอิทธิพลในราชสำนักมากเนื่องจากบารมีของบิดาทำให้เหล่าขุนนางจำนวนมากหันมาสวมักดิ์กับเขา

ในเวลาต่อมาแคสแซนเดอร์สามารถรวบรวมขุนนางที่สนับสนุนตัวเขาจนกระทั่งตัวเขาได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรมาซิโดเนียในนามราชวงศ์แอนทริแพทริด (Antipatrid Dynasty) พร้อมทั้งส่งจำคุกพระนางโรซานรวมทั้งพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ที่ 4 ส่วนพระเจ้าฟิลิปได้ถูกลอบปลงพระชนม์ไปก่อนหน้านี้ แคสแซนเดอร์ยังส่งพระนางโอลิมเปียส (Olympias) พระราชมารดาของพระเจ้าฟิลิปรวมทั้งราชินีกุลที่เหลือในราชวงศ์ สถานภาพของแคสแซนเดอร์ในเวลานี้ถือว่าสูงส่งอย่างมาก ในเวลานี้เขายึดครองอาณาจักรมาซิโดเนียของอเล็กซานเดอร์ไว้ แต่ทว่าอาณาจักรมาซิโดเนียในสมัยเขาไม่ได้มีพื้นที่ใหญ่โตเหมือนเมื่อครั้งพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ แคสแซนเดอร์ใช้เวลาอยู่นานในการรวบรวมอำนาจทางตอนเหนือของกรีก รวมทั้งประกาศสถานภาพเป็นเจ้าเหนือหัวของบรรดานครรัฐกรีกจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง Austin [5] อย่างไรก็ตาม อำนาจของแคสแซนเดอร์ถูกถ่วงดุลย์จากขุนศึกแอนติโกนุสซึ่งมีฐานอำนาจอยู่บริเวณตอนล่างของกรีกรวมทั้งแถบทะเลอีเจียน ในเวลานี้ทั้งสองอาณาจักรต่างพยายามช่วงชิงอิทธิพลในดินแดนกรีกเพื่อสร้างอำนาจให้กับตน

สงครามแย่งชิงอำนาจ : การก่อตั้งราชวงศ์แอนติโกนิเด

นอกเหนือจากปณิธานของแคสแซนเดอร์ที่ต้องการรวบรวมอาณาจักรมาซิโดเนียให้เป็นปึกแผ่นเดียวกันเหมือนเมื่อครั้งพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ที่ทรงทำมาในอดีตแล้ว ขุนศึกผู้หนึ่งที่มีความปรารถนาจะรวบรวมอาณาจักรมาซิโดเนียที่แตก

กระจัดกระจายเข้าไว้ด้วยกันอีกคนคือ แอนติโกนุส ผู้มีสมัญญานามว่า “ขุนศึกตาเดียว”¹ (Antigonus I the One-eyed) ในสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์เมื่อพระองค์ทรงกรีธาทัพบุกอาณาจักรเปอร์เซีย แอนติโกนุสถูกแต่งตั้งเป็นข้าหลวงมณฑลในไพร่เกียทำหน้าที่รักษาแนวชายแดนในการขนส่งลำเลียงเสบียงให้กับกองทัพของพระองค์ เมื่อพระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์ทำให้ตัวเขายังคงมีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ Waterfield [2]

นอกจากแอนติโกนุสซึ่งมีอำนาจในแคว้นไพร่เกียแล้ว บุตรชายของเขาคือเดเมทริอุส (Demetrius)² เป็นผู้มีอำนาจในกองทัพเช่นเดียวกับบิดา ในช่วงภาวะกลียุคแห่งสงครามทั้งสองพ่อลูกได้ยึดศูนย์กลางอำนาจทางตอนล่างบริเวณทะเลเอเจียนของกรีกเอาไว้ ต่อมาแอนติโกนุสได้สถาปนาราชวงศ์แอนติโกนิต ตามชื่อของเขา ด้วยเหตุนี้นักประวัติศาสตร์จึงเรียกอาณาจักรของแอนติโกนุสตามชื่อราชวงศ์ว่าอาณาจักรแอนติโกนิต (Antigonid) โดยเขาตั้งตนขึ้นเป็นเจ้าปกครอง ในเวลานี้อำนาจของราชวงศ์แอนติโกนิตได้แผ่ขยายเหนือดินแดนกรีกรวมทั้งทะเลเอเจียนและบริเวณรอบข้างของเมดิเตอร์เรเนียนในเวลาต่อมา Shipley [3] นครรัฐกรีกทางตอนล่างจำนวนมากยอมตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรแอนติโกนิต ขณะเดียวกันนครรัฐเอเธนส์และสปาร์ตาในเวลานี้ต่างอ่อนกำลังลงและไม่อาจทานอำนาจของอาณาจักรแอนติโกนิตได้

ช่วงเวลานี้ฐานอำนาจของอาณาจักรยุคเฮลเลนิสติกในยุโรปแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นฐานอำนาจทางตอนเหนือของกรีกเป็นที่ตั้งของราชวงศ์แอนทริพาทริตแห่งอาณาจักรมาซิโดเนีย กลุ่มที่สองเป็นฐานอำนาจทางตอนล่างของกรีกเป็นที่ตั้งของอาณาจักรแอนติโกนิต และกลุ่มที่สามเป็นฐานอำนาจทางด้านฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นที่ตั้งของฐานอำนาจของไลซิมาคัส Errington [1] ขณะเดียวกันกลุ่มขุนศึกทั้งสามแคว้นยังต้องต่อสู้กับคู่แข่งกันทางการเมืองกับขุนศึกแคว้นต่าง ๆ รอบข้างอีก กล่าวได้ว่าการอุบัติขึ้นของอาณาจักรแอนติโกนิตนั้นมีสถานะที่ติดเทียมกับอาณาจักรมาซิโดเนียอย่างมาก

ใน 316 ปีก่อนคริสตกาล แอนติโกนุสและบุตรชายสามารถขยายอาณาเขตของอาณาจักรแอนติโกนิตครอบคลุมพื้นที่ในดินแดนเอเชียไมเนอร์ ทำให้ในช่วงเวลานี้สถานการณ์ของอาณาจักรหลายแห่งในยุคเฮลเลนิสติกเหลืออยู่ในพื้นที่สามทวีปคือ ยุโรป เอเชีย และแอฟริกา และนับจากนี้สงครามที่เกิดขึ้นจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทั้งสามทวีปเป็นหลัก สงครามที่อุบัติขึ้นในครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นมหาสงครามโลกครั้งแรกที่เกิดขึ้นในยุคเฮลเลนิสติกอย่างแท้จริงเพราะสภาพสงครามครอบคลุมพื้นที่อาณาบริเวณอย่างกว้างขวางมากถึงสามทวีปด้วยกัน Waterfield [2] นอกเหนือจากอำนาจของแคสแซนเดอร์ แอนติโกนุสและไลซิมาคัสที่มีอยู่ในยุโรปแล้ว ยังมีขุนศึกอีกผู้หนึ่งที่มีอำนาจสอดแทรกในระยะสั้นในยุโรปขณะนั้นคือ ยูเมเนส (Eumenes) ซึ่งมีฐานที่มั่นในแคว้นแคปปาโดเซียรวมทั้งแคว้นฟาเลโกเนีย (Phalpagonia) ด้วยความปรารถนาที่จะขยายอาณาจักรแอนติโกนิตให้กว้างขวางขึ้น แอนติโกนุสจึงยกกองทัพปราบดินแดนยูเมเนสกระทั่งยูเมเนสพ่ายแพ้และต้องหลบหนีไปตั้งฐานที่มั่นในโนรา (Nora) ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากแคว้นแคปปาโดเซีย จากนั้นไม่นานยูเมเนสได้รวบรวมกองทัพทหารสร้างอำนาจกองทัพเรือในซิลิเซีย (Cilicia) รวมทั้ง ฟินีเซีย (Phoenicia) เขาพยายามรวบรวมกองทัพพันธมิตรกับข้าหลวงมณฑลในเอเชียตะวันออกเพื่อแย่งดินแดนที่สูญเสียกลับคืน

ในที่สุดสงครามระหว่างขุนศึกยูเมเนสกับแอนติโกนุสได้อุบัติขึ้นอีกครั้ง แอนติโกนุสกรีธาทัพสู้รบกับกองทัพยูเมเนสเป็นครั้งที่สอง ในครั้งนี้ยูเมเนสต้องพ่ายแพ้ถึงสองครั้งในสมรภูมิฟาไลทาซินี (Battle of Paraitacene) ใน 317 ปีก่อนคริสตกาล

¹ แอนติโกนุส หรือ แอนติโกนุสที่ 1 มีสมัญญานามในกรีกว่า เดเมทริอุสตาเดียว (Demetrius I the One-eyed) ซึ่งมาจากคำภาษากรีกคือ Monophthalmus โดยเขาเป็นบุตรของฟิลิปแห่งเอลิเมเนีย (Philip of Elimeia) ซึ่งเป็นขุนนางในราชสำนักแห่งมาซิโดเนียในสมัยพระเจ้าฟิลิปที่สองผู้เป็นบิดาของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช

² เดเมทริอุส หรือ เดเมทริอุสที่ 1 แห่งราชวงศ์แอนทริโกนิต มีสมัญญานามในกรีกว่า เดเมทริอุสผู้โอบล้อม (Demetrius I Besieger) ซึ่งมาจากคำภาษากรีกคือ Poliorcetes อันเนื่องมาจากวีรกรรมในสมัยที่เขาบุกยึดเกาะโรดส์เพื่อโจมตีอาณาจักรปโตเลมีในอียิปต์ใน 305 ก่อนคริสตกาล

และครั้งสุดท้ายที่สมรภูมิกาบิเยนี (Battle of Gabiene) ใน 316 ปีก่อนคริสตกาล สงครามคราวนี้ยูเมนเนสพ่ายแพ้อย่างย่อยยับและถูกประหารชีวิตทำให้อำนาจของยูเมนเนสต้องหมดลงอย่างสิ้นเชิง การยกกองทัพปราบดินแดนยูเมนเนสได้สร้างเกียรติภูมิแก่ราชวงศ์แอนติโกนิดอย่างมาก ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลงเขาสามารถครอบครองพื้นที่ในเอเชียไมเนอร์ไว้ใอำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จ ขณะเดียวกันอำนาจของราชวงศ์แอนติโกนิดยังแผ่ขยายไปยังซีเรีย ภายหลังจากปราบยูเมนเนสสำเร็จ แอนติโกนุสมีความคิดจะยกกองทัพครั้งใหญ่ปราบดินแดนรอบข้างไว้ในอำนาจของเขา ด้วยเหตุนี้มหาสงครามครั้งใหญ่ในยุคเฮลเลนิสติกจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ มหาสงครามครั้งใหญ่ระหว่างอาณาจักรแอนติโกนิดกับอาณาจักรรอบข้างในยุคเฮลเลนิสติกได้อุบัติขึ้นสามครั้งด้วยกัน ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อ 315 ปีก่อนคริสตกาล แอนติโกนุสต้องการปราบเหล่าขุนศึกไว้ใอำนาจรวมทั้งผนวกดินแดนเหล่านั้นเข้ากับอาณาจักรตน สงครามครั้งนี้แอนติโกนุสต้องทำศึกกับพันธมิตรรอบข้างอันประกอบด้วยอาณาจักรซิลิซิด อาณาจักรปโตเลมี อาณาจักรมาซิโดเนียและกำลังส่วนหนึ่งของขุนศึกไลซิมาคัส สงครามครั้งนี้จึงเป็นสงครามสหพันธมิตรครั้งแรกระหว่างแอนติโกนุสกับอาณาจักรรอบข้าง Waterfield [2] ด้วยเหตุนี้แอนติโกนุสจึงได้ร้องขอความสนับสนุนจากบรรดาเจ้านครรัฐกรีกในการให้ความร่วมมือทางด้านกำลังทหารกับกองทัพตน โดยที่เขาให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติต่อนครรัฐกรีกในฐานะนครรัฐอิสระเหมือนที่เคยเป็น รวมทั้งจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของนครรัฐกรีกอย่างเด็ดขาด แอนติโกนุสได้กรีธาทัพใหญ่รบกับซิลิวคัสซึ่งมีดินแดนอยู่ถัดจากอาณาจักรของยูเมนเนสเป็นคนแรก ผลปรากฏว่ากองทัพของซิลิวคัสไม่อาจต้านทานความเกรียงไกรของแอนติโกนุสได้และต้องสูญเสียดินแดนในบาบิโลเนียและเปอร์เซีย แอนติโกนุสยังสามารถยึดเมืองซูซา (Susa) นครหลวงของเปอร์เซียไว้ได้ Grainger [4] ขณะเดียวกันซิลิวคัสต้องหลบหนีไปยังอาณาจักรปโตเลมี

หลังจากพิชิตดินแดนของซิลิวคัสได้สำเร็จ แอนติโกนุสได้นำกองทัพบุกมายังอาณาจักรปโตเลมี ซึ่งที่นี่เขาได้รับการต้านทานอย่างหนักจากอียิปต์รวมทั้งพันธมิตรของแคสแซนเดอร์และไลซิมาคัส การบุกอียิปต์ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จล้มเหลว เนื่องจากกองทัพของแอนติโกนุสไม่อาจต้านทานอำนาจทางกองทัพเรือที่เข้มแข็งของอาณาจักรปโตเลมีได้ สงครามสิ้นสุดลงใน 314 ปีก่อนคริสตกาล โดยแอนติโกนุสพ่ายแพ้และต้องหลบหนีไปยังฟินิเซียซึ่งเป็นอาณานิคมส่วนหนึ่งของอาณาจักร ในขณะที่เดเมทริอัสต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพปโตเลมีในสมรภูมิแห่งกาซา (Battle of Gaza) ขณะเดียวกันยังเป็นการเปิดโอกาสให้กับซิลิวคัสสามารถยกกองทัพที่เหลือบุกชิงดินแดนบาบิโลเนียและเปอร์เซียกลับคืนมาได้ Waterfield [2] ต่อมาเขายังฉวยโอกาสในขณะที่สองกองทัพใหญ่ทำศึกติดพันกันบุกเข้ายึดดินแดนเมโสโปเตเมียรวมทั้งพื้นที่หลายส่วนกลับคืนสู่อำนาจอีกครั้ง ซิลิวคัสยังอ้างแนวพรมแดนของอาณาจักรไปจรดถึงแนวพรมแดนตะวันออกของลุ่มแม่น้ำสินธุในอนุทวีปอินเดียด้วย ซึ่งนับเป็นการปิดฉากสงครามสหพันธมิตรครั้งแรกกับอาณาจักรแอนติโกนิด

การขยายอำนาจของแอนติโกนุส

หลังจากแอนติโกนุสและเดเมทริอัสกลับมาตั้งฐานที่มั่นในอาณาจักรได้สำเร็จ แอนติโกนุสได้ฟื้นฟูศักยภาพกองทัพในอาณาจักรอีกครั้ง โดยครั้งนี้เขาเตรียมระดมกองทัพทั้งทางบกและทางเรือโดยให้บุตรชายเป็นผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุด เดเมทริอัสนำกองทัพบุกเข้าโจมตีอาณาจักรปโตเลมีอีกครั้ง แต่ทว่ากองทัพของเดเมทริอัสก็ไม่ประสบความสำเร็จต่อการปราบปรามอาณาจักรปโตเลมี โดยเฉพาะการบุกยึดอาณานิคมของอาณาจักรปโตเลมีทางบริเวณตอนล่างของทะเลเอเจียน เดเมทริอัสยังคงระดมกองทัพเพื่อโจมตีกองทัพเรือของอาณาจักรปโตเลมีอย่างต่อเนื่อง Shipley [3] เหตุการณ์ครั้งสำคัญเกิดขึ้นเมื่อ 305 ปีก่อนคริสตกาล เดเมทริอัสนำกองทัพใหญ่เข้าปิดล้อมเกาะโรดส์ (Rhodes) ฐานที่มั่นทางกองทัพเรือสำคัญของอาณาจักรปโตเลมี การปิดล้อมครั้งนี้เป็นไปอย่างยาวนานรวมทั้งเขาเองได้รับการต้านทานอย่างหนักจากพลเมืองในเกาะโรดส์ ในที่สุดเดเมทริอัสก็ไม่อาจตีหักเมืองนี้ได้ กระทั่งในที่สุดทั้งสองได้ตกลงทำสัญญาสงบศึก สนธิสัญญานับนี้มีสาระสำคัญ

อยู่ที่การประกันความเป็นกลางของเกาะโรดส์ โดยที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทำศึกระหว่างอาณาจักรแอนติโกนิดและอาณาจักรปโตเลมีเมื่อทั้งสองอาณาจักรทำสงครามระหว่างกัน Waterfield [2] สงครามที่ติดพันยาวนานเป็นเวลาหลายปีทำให้แอนติโกนิดรวมทั้งปโตเลมีตกลงทำสัญญารักษาสถานภาพเดิมโดยต่างยอมรับอำนาจพื้นที่ที่ตนเองมีอยู่ แต่ภายหลังจากนั้นเพียง 4 ปีปรากฏว่าแอนติโกนิดวัยใกล้ 80 ปี พร้อมกับเดเมทริอัสได้กรีธาทัพใหญ่อีกครั้งเพื่อกำจัดอำนาจของอาณาจักรปโตเลมีในทะเลเอเจียนให้หมดสิ้นลง โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งซีลีเชียรวมทั้งเกาะไซปรัสซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญของอาณาจักรปโตเลมี เดเมทริอัสนำกองทัพเรือ 250 ลำ เล่นสุ่นครรัฐเอเธนส์พื้นที่เขตอิทธิพลของอาณาจักรปโตเลมี

นอกจากนี้เขาวางแผนที่จะผนวกบรรดานครรัฐกรีกเข้ากับอาณาจักรแอนติโกนิด เดเมทริอัสสามารถยึดนครรัฐเอเธนส์ไว้ในอำนาจได้ และในปีต่อมาเขาได้เข้าต่อสู้กับกองทัพเรือของปโตเลมีในยุทธนาวีแห่งซาลามิส (Battle of Salamis) ใกล้เกาะไซปรัสฐานที่มั่นสำคัญจนประสบชัยชนะ Shipley [3] ชัยชนะครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญกับราชวงศ์แอนติโกนิดเป็นอย่างมากเพราะเป็นการสร้างเกียรติภูมิให้เข้มแข็งโดยเฉพาะอำนาจทางกองทัพเรือที่อาณาจักรปโตเลมีมีชื่อเสียงอย่างมาก อีกทั้งเป็นการทำลายอำนาจอิทธิพลทางทะเลเอเจียนของอาณาจักรปโตเลมีในแถบยุโรปให้หมดสิ้นลง และเพื่อเป็นการสร้างชื่อเสียงของราชวงศ์ให้แผ่ขยายมากขึ้นแอนติโกนิดจึงประกาศใช้ฉายาลักษณะของตนประทับลงบนเหรียญกษาปณ์ใช้ในอาณาจักรแอนติโกนิดเพื่อแสดงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอื่นๆ

มหาสงครามโลกในยุคเฮลเลนนิสติกได้อุบัติขึ้นอีกเป็นครั้งที่สองใน 301 ปีก่อนคริสตกาล ภายหลังจากการเตรียมกองทัพมาเป็นเวลาหลายปี แอนติโกนิดและเดเมทริอัสต้องการทำสงครามเผด็จศึกเป็นครั้งสุดท้าย ทั้งสองพ่อลูกนั้นต้องการที่จะผนวกเอาดินแดนของอาณาจักรปโตเลมีในแคว้นอีอิปต์ อาณาจักรซีลิซิดในแคว้นบาบิโลเนีย อาณาจักรมาซิโดเนียของแคสแซนเดอร์รวมทั้งแคว้นอื่นๆ เข้ากับอาณาจักรแอนติโกนิด การทำศึกสงครามครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดระบบสหพันธมิตรแห่งสงครามขึ้นเป็นครั้งที่สองในยุคเฮลเลนนิสติก Austin [5]

ไลซิมาคัส แคสแซนเดอร์และซีลิซิดุสได้รวบรวมกองกำลังทัพในมาซิโดเนียรวมทั้งกรีกเท่าที่มีเพื่อช่วยเหลือกองทัพของอาณาจักรปโตเลมี ทั้งนี้เพราะไลซิมาคัสและแคสแซนเดอร์ต่างไม่ต้องการให้ราชวงศ์แอนติโกนิดนั้นมีบทบาทครอบงำในกรีกซึ่งจะส่งผลต่อสถานภาพของอาณาจักรมาซิโดเนียรวมทั้งต้องการลดทอนอำนาจของอาณาจักรแอนติโกนิดลงหากพวกเขาประสบความสำเร็จ สงครามในครั้งนี้ซีลิซิดุสแห่งแคว้นบาบิโลเนียได้เกณฑ์กองทัพช่างจำนวน 500 เชือกมาจากราชชาจันทรคุปตะแห่งอินเดียเพื่อแลกเปลี่ยนกับดินแดนในหุบเขาอินดุสที่เขาปกครองอยู่ Errington [1] จะเห็นได้ว่ามหาสงครามในครั้งนี้สองนิกินอาณาเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องมากกว่าครั้งแรกเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลของการทำสงครามได้เกี่ยวเนื่องเข้ามายังอนุทวีปอินเดียซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากจุดยุทธศาสตร์สงครามระหว่างขุนศึกต่างๆ ในขณะที่เดียวกันการนำกองทัพช่างเข้ามาทำศึกสงครามในครั้งนี้กล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบของการทำศึกที่มีการผสมผสานระหว่างกองทัพตะวันตกและกองทัพตะวันออกเข้าด้วยกัน

การต่อสู้ในครั้งนี้เกิดขึ้นที่สมรภูมิอิพซุส (Battle of Ipsus) ในแคว้นไพรเกีย โดยมีทหารเกือบหนึ่งแสนคนเข้าต่อสู้กัน ผลปรากฏว่ากองทัพแห่งอาณาจักรแอนติโกนิดซึ่งนำโดยสองพ่อลูกต้องพ่ายแพ้ต่อกองทัพสหพันธมิตรอีกครั้ง แอนติโกนิดนั้นจบชีวิตลงในสมรภูมิตั้งครั้น ส่วนบุตรชายเดเมทริอัสนั้นสามารถหลบหนีไปได้ ความหวังที่แอนติโกนิดต้องการจะรวบรวมแคว้นต่างๆ ให้กลับมาเหมือนสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์เป็นอันต้องสิ้นสุดลง แม้ว่ากองทัพแห่งอาณาจักรแอนติโกนิดนั้นจะพ่ายแพ้ในสมรภูมิอิพซุส แต่ทว่าอิทธิพลของเดเมทริอัสนั้นยังคงมีอยู่ในแถบทะเลเอเจียนซึ่งที่นั่นเขามีกองทัพเรือบัญชาการอยู่ รวมทั้งกองทัพเรืออีกหลายแห่งทั้งในนครรัฐกรีก เอเชียไมเนอร์ รวมทั้งฟินิเซีย แต่ทว่าอำนาจของอาณาจักรแอนติโกนิดนั้นได้ลดเกียรติภูมิลงอย่างมากรวมทั้งต้องสูญเสียดินแดนในอาณาจักรไปถึงสองในสาม อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เหล่าขุนศึกกลับมาสร้างอำนาจได้เข้มแข็งอีกครั้ง Waterfield [2]

ภายหลังจากสมรภูมิมิอพิซุสได้สิ้นสุดลง การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองรวมทั้งสภาพอาณาเขตการปกครองก็ได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง พรมแดนอาณาจักรต่างๆ ได้ก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนมากขึ้น ในเวลานี้อาณาจักรในยุคเฮลเลนิสติกได้เกิดศูนย์อำนาจด้วยกันหลายแห่ง โดยเฉพาะทางด้านยุโรปซึ่งในเวลานี้เหลี่ยงคงเหลือมหาอำนาจอยู่เพียงอาณาจักรแอนติโกนิดและอาณาจักรมาซิโดเนีย และอาณาจักรของไลซิมาคัสเท่านั้น ในเอเชียมีอาณาจักรซีลิซิด ในแอฟริกา มีอาณาจักรปโตเลมี หลังสงครามสิ้นสุดจะเห็นได้ว่าคลื่นของการปฏิสังสรรค์ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง จนกระทั่งความคิดของบรรดาเจ้าอาณาจักรมีความรู้สึกร่วมว่าพวกเขาเองนั้นอยู่ในโลกเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean World) ด้วยกัน ซึ่งโลกเมดิเตอร์เรเนียนเป็นพื้นที่ที่ปราศจากเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างทวีปรวมทั้งเส้นแบ่งวัฒนธรรม Shipley [3]

เดเมทริอูสหลังจากพ่ายแพ้สงครามกลับไปแล้ว เขาได้กลับไปฟื้นฟูอำนาจทางการเมืองให้เข้มแข็งอีกครั้งเพื่อที่จะกลับมายึดดินแดนของอาณาจักรตนกลับคืนมา เขาฉวยโอกาสในขณะที่บรรดาวิชาของแคสแซนเดอร์ทำศึกสงครามภายในเพื่อแย่งชิงบัลลังก์แห่งมาซิโดเนีย ในที่สุดเดเมทริอูสได้ยกทัพมาพิชิตมาซิโดเนียลงได้สำเร็จพร้อมทั้งผนวกดินแดนในมาซิโดเนียเข้ากับอาณาจักรแอนติโกนิดได้ใน 294 ปีก่อนคริสตกาล ทำให้ราชวงศ์แอนทริพาทริดที่ปกครองมาซิโดเนียนั้นต้องล่มสลายลง Grainger [4] ในขณะที่เดียวกันเขายังกรีธาทัพปราบบรรดาเจ้านครรัฐกรีกที่ทำการต่อต้านอำนาจของอาณาจักรแอนติโกนิดด้วย ในเวลานี้อาจกล่าวได้ว่าสภาพของราชวงศ์แอนติโกนิดสูงส่งมากยิ่งขึ้น ภายหลังจากการยุบราชวงศ์แอนทริพาทริดลงทำให้ราชวงศ์แอนติโกนิดนั้นมีอำนาจเด็ดขาดในฝั่งยุโรป รวมทั้งสามารถควบคุมอิทธิพลทางการเมืองในกรีกและมาซิโดเนียไว้ได้ Austin [5] เดเมทริอูสดำรงตำแหน่งอยู่ในราชบัลลังก์มาซิโดเนียได้ไม่นานปรากฏว่าพระเจ้าไพร์ซ (Pyrrhus) แห่งอาณาจักรเอพิรุส (Epirus) ได้บุกมาโจมตี ในขณะที่เดียวกันขุนศึกไลซิมาคัสนั้นก็ฉวยโอกาสในขณะที่ เดเมทริอูสทำศึกอยู่กับไพร์ซประกาศตนเองเป็นผู้พิทักษ์นครรัฐกรีกทั้งหมด

สรุป

ทั้งนี้อาณาจักรแอนติโกนิดที่ถูกสถาปนาโดยขุนศึกแอนติโกนูส (Antigonos) ข้าหลวงมณฑลในแคว้นฟริเกีย (Phrygia) สามารถครอบครองดินแดนทางฝั่งตะวันตกของอาณาจักรมาซิโดเนียซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ในยุโรปรวมทั้งเอเชียไมเนอร์บางส่วน หลังจากแอนติโกนูสสิ้นชีวิตลงปรากฏว่าอาณาจักรของเขายังคงดำรงอยู่นานนับศตวรรษ ขณะเดียวกันทุกพระองค์ในราชวงศ์แอนติโกนิดยังต้องทำศึกกับอาณาจักรรอบข้างเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ในโลกเมดิเตอร์เรเนียนอันเป็นไปตามกฎวัฏจักรแห่งสงคราม การอุบัติของอาณาจักรแอนติโกนิด แม้จะเป็นช่วงระยะเวลา 155 ปี แต่กระนั้นอาณาจักรแอนติโกนิดได้สร้างพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะการเชื่อมโยงปะทะสังสรรค์ระหว่างอารยธรรมของยุโรป เอเชีย และแอฟริกา โดยอาศัยรูปแบบวัฒนธรรมกรีกเป็นสื่อกลางซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของสมัยเฮลเลนิสติก ขณะเดียวกันอาณาจักรแอนติโกนิดยังเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนท้ายสุดของวัฒนธรรมกรีกในยุโรปก่อนจะล่มสลายใน 168 ปีก่อนคริสตกาล และถูกผนวกรวมเข้ากับอาณาจักรโรมันในเวลาต่อมาและถือเป็นการสิ้นสุดของยุคสมัยเฮลเลนิสติกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Errington, R. Malcolm. (2011). *A History of the Hellenistic World: 323 - 30 BC*. New Jersey: Wiley-Blackwell.
- [2] Waterfield, Robin. (2021). *The Making of a King: Antigonos Gonatas of Macedon and the Greeks*. Chicago : University of Chicago Press.

- [3] Shipley, Graham. (2014). *The Greek World After Alexander 323–30 BC*. London: Routledge.
- [4] Grainger, John D.. (2017). *Kings & Kingship in the Hellenistic World, 350–30 BC*. New York: Pen & Sword History.
- [5] Austin, Michel M.. (2006). *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hornblower, Simon. (2011). *The Greek World 479-323 BC*. London: Routledge.
- Parker, Victor. (2013). *A History of Greece, 1300 to 30 BC*. New Jersey: Wiley-Blackwell